

De Postrijder der provincie Limburg

ABONNEMENT

binnen de stad, 7 fr. per jaar.
buiten de stad, 8 fr. „
Een blad afzonderlijk 15 centimen.
Aankondigingen 15 centimen per drukregel.

MEN SCHRIJFT IN

te Tongeren bij M. COLLEGE, uitgever en eigenaar van dit blad, groote Markt, n° 51.

verschijnende dinsdags, donderdags en zaterdags.

TONGEREN, DEN 25 APRIL

Kamer.

Deze week heeft de Kamer, na hare Paaschvakantie gehouden te hebben, hare werkzaamheden hervat.

Aan het dagorde stond de voorzetting der algemeene beraadslaging over 't budget van binnenlandsche zaken. M. de Rossius heeft het eerst 't woord genomen en over de wet van 1842 gesproken. Hij denkt dat M. de minister zal genoodzaakt zijn de schikkingen te veranderen, die het geven van het kristelijk onderwijs in onze lagere scholen regelen. Spreker is een aanhanger van de herziening der wet, omdat, volgens hem, de tegenwoordige staat van zaken geene waarborgen genoeg geeft voor de vrijheid der eerediensten.

Vervolgens heeft M. Watteu het woord genomen, om de redenaars te bestrijden welke ten voordeele der wet van 1842 gesproken, hadden.

Hij erkent al het goede dat de godsdienst heeft uitgeoefend op de zeden, op de driften, voor het welzijn der volkeren, en hij verklaart niet tegen de katholieke godsdienst te zijn; maar hij wil vermijden dat men terugkeere naar de vorige godsdienstige twisten. Hij denkt dat men den stelfregel moet in praktijk stellen de priester in de kerk, en de onderwijzer in de school. De wet van 1842, zeg M. Watteu, heeft het gebrek aan den priester toe te kennen het zedelijk en godsdienstig onderwijs te geven; daardoor verwijderd men de dissidenten van het onderwijs van den Staat. — Spreker zou wils dat men driemaal per week de leerlingen erne nite zou naar hunne onderlinge kerken laten gaan, om daar het godsdienstig onderwijs te ontvangen.

M. Pirmez, minister van binnenlandsche zaken, zegt dat er veel goeds in de werken ligt die M. Watteu gegeven heeft, maar dat hij voor het oogenblik dezelve nog niet uitvoerbaar denkt.

M. Dumortier zegt, dat men zich veel bezig houdt met de dissidenten, maar zeer weinig met de groote meerderheid der bevolking. Men bekommert zich veel met de eenige duizenden, maar niet met de miljoenen. Gij wilt, roept de redenaar uit, maar tot een doel komen, en dat is van in België een solidair, een ongodsdienstig, godloochenend onderwijs te geven. Welnu, weest wat ge wilt, solidair, ongodsdienstig, maar eerbiedigt het geloof des volks. De priester uit de school jagen, dat is uw doel, en wanneer gij daartoe zult gekomen zijn, zult gij niets bewerkt hebben dan mannen gemaakt hebben zonder toom, en vrouwen

zonder zedelijkheid. Als gij het volk zijne godsdienstige gevoelens zult ontnomen hebben zegt de redenaar, dan blijft u slechts de brutale macht, de kogels en het geweld over. Indien men er toe zal gekomen zijn het godsdienstig onderwijs uit de scholen te verbannen, dan zal men het land in gevaar hebben gebracht.

M. Pirmez heeft getracht de roefvoering van M. Dumortier te wederleggen, en zegt dat hij moet protesteren tegen de gezegden, dat de staatscholen niets dan slecht zouden voortbrengen. Het is gevaarlijk voor de rechtterzij, zegt hij, zich op zulk een terrein te plaatsen.

De beraadslaging duurt voort.

M. Frère heeft zich donderdag bezig gehouden met den brief, welke Mgr. Beehaups, aartsbisshop van Mechelen, hem had geschreven, opzichthens het geven van kristelijk onderwijs in de scholen van volwassenen.

M. de minister van financiën heeft stout weg beweerd, dat de adulten scholen niet door de wet van 1842 moeten geregeld worden, en dat het geven van godsdienstig onderwijs er niet noodzakelijk is. « Door zijne eigene rede » meerkraecht, zegt M. Frère, kan de mensch » zich tot de kennis van God en van het » zieleleven verheffen, welke de groote grond » slagen der samenleving zijn. » Ook voegde hij er bij, dat bijna overal het letterkundig onderwijs van het godsdienstige onderwijs is afgescheiden. Men moet dus in de scholen niet meer van God of zijn gebod aan de kinderen spreken.

Nog vele andere dwaasheden werden door M. Frère uitgesproken, in zooverre dat de *Indépendance* zelve gedwongen is te bekennen de verschiedene tegenstrijdigheden in gevonden te hebben.

M. Dumortier heeft de valsche redeneeringen van M. Frère bestreden en doen zien, dat men zonder godsdienstig onderwijs, het volk naar den afgrond voert. Overigens, het gouvernement is in tegenstrijdigheid met zich zelve; de protestanten en joden, mogen in hunne scholen hun geloof onderwijzen; maar enkel uit haat tegen het kristendom, wil men zulks in de katholieke scholen verbieden. En die miskenning van het heiligste aller rechten, die vervolging wordt met den schoonen naam van gewetensvrijheid bestempeld!

Opmerkingen.

Bitter zijn de dagbladen ten opzichte van het Gouvernement over het doodschieten der werklieden in de Waalse districten. Sedert den beginne der moeilijkheden hebben wij

aan het Gouvernement gezegd: onderzoek den toestand en antwoord niet langer met kogels op de klachten en baldadigheden der werklieden! De *Liberté* zegt aan de doctrinaire meerderheid:

« Gij, en uw gouvernement, gij hebt niets gevonden tegenover werklieden in staking vervallen, dan soldaten en lood. Van dien oogenblik, hebt gij afstand gedaan van uw recht op regeren. »

L'Echo de Liège zegt het navolgende:

« België dank zij het doctrinarisme, bestuurd door den heer Frère-Orban, aanziet met minachting zijne buren, en roept op alle tonen, dat het alles verwezenlijk heeft wat vooruitgang is. Van tijd tot tijd — alle zes maanden — vernemen het geweervuur en de *charges* der genkarnierie aan Europa, met welk geluk ons volk dat onverzorgelijk regiem onderstaat. Dan last men eenige dozijnen burgers in de gevangenis op een, en alles is gedaan tot nader orde. »

Bitter, zeggen wij, zijn die woorden; zij moeten aan onze naburen een droevig gedacht geven van ons inwendig bestaan. En echter, strikt genomen, is dat alles waarheid. Waarom, in plaats van eenwig met dat klerikaal liberaal gezaag voor den dag te komen, slaat men niet moedig de hand aan het werk ter verbetering van de maatschappelijke moeilijkheden? Zoolang de fusillades duren, kan men niet zeggen: gelukkig land!

Tongeren, den 24 april 1868.

Mijnheer de Postrijder,

Eene van mijne aardigste bezigheden is van wekelijks de liberale gazetten van Tongeren te lezen. Ik geef mij dat plezier zoo dikwijls verstand stijgen kan.

Wilt gij mij voorbeeld eens weten wat ik deze week gelezen heb? Ik laat u zeven jaren raden, lezers, dan vindt gij het nog niet. Luistert, ik ga het u zeggen, maar weest voorzichtig van u niet een oog uit het hoofd te lachen. Er staat te lezen, ... dat de Paus een vrijmetselaar is!!!

Gij wilt het misschien niet gelooven? Leest de *Velette*, zij heeft nooit geloogen, daarvoor is zij bekend; de *Velette* zou liever zeven maal den marteldood sterven dan eens de waarheid te kort te doen. De kwade tongen zeggen wel dat de tribunaal haar eens een patent van leugenaar of lasteraar gegeven hebben, maar sedert dat Baro minister is, steken de tribunaal ook al vol klerikalen die niets van het *Progres* verstaan.

Zoo dan, deze week heeft de *Velette* aan

hare lezers verteld dat de Paus een vrijmetselaar is. Ik zou niet verwonderd zijn van toekomende zaterdag te lezen dat de Paus zijn Paasche niet gehouwen heeft en dat hij op gang is naar Caprena om zich te verkleden onder de roodhoeden van Garibaldi. Het zijn waarachtig slimme menschen die dat weten te vertellen en even slimme menschen die dat lezen en gelooven.

Hoe de wereld toch veranderd is! In mijnen jongen tijd waren de menschen zoo slim niet. Zij gingen 's morgens heel onnoozel naar de mis, zij hielden op hunnen tijd kunnen paasche en zij leefden in vrede met hunne medeburgers. Zij stierven niet van honger ofschoon zij twee dagen in de week stokvisch aten; zij ledigden hunne beurs voor alle werken van liefdadigheid en zij vonden toch middel om 's avonds eenige liters tongersch bier rond de kaartafel binnen te slaan.

Het *progres*, weet je, heeft den tongerschen wereld herschapen. De jongens van den nieuwen tijd zijn slimmer dan die oude preutelpotten van voorheen. Waarom zouden zoo slimme menschen zich te biechten gaan? Weten zij niet beter wat zij te gelooven hebben dan hunne pastoors? Wat men eertijds kwaaije jongens noemde, mannekeas zonder haard die nauwelijks in staat zijn hunne broek alleen toe te knoopen, dat zijn heden, dank aan het liberaal *progres*, groote verstanden. Zij gelooven niets meer van wat in den catechismus staat maar zij gelooven den eersten liberalen kwakzalver die hun komt opdraaijen dat de Paus sedert dertig jaren vrijmetselaar is!! O tempora! O liberaal *progres*.

Een oude Tongenaar.

Pauselijke zouten

Eene hartroerende plechtigheid heeft verleden zondag te St-Truiden plaats gehad.

Men herinnert zich dat de Paus over eenige dagen eene gouden medaille gezonden had aan het limburgsch comité met last dezelve te bestellen aan de familie van den zonnaf Mathys, den jongen held die zoo dapper de zaak van den H. Vader verdedigde en roemrijk voor haar sneuvelde. Het comité besloot deze medaille met de grootste plechtigheid te overhandigen.

De zaak was met den besten smaak versierd door de zorgen van M. den president Beckers.

In eenen prachtige praalbus zag men het portret van den heldhaftigen jongeling prijken: een weinig er onder ontbakte men eenen engel, welke hem de lauwerkroon en den palmtak aanbodt; men las er eens dit jaarschrift:

Hij leefde hier als brave congregant;

Hij streefde als een heil;

Hij stierf glorierijk.

Dan tusschen vaderlandsehe en pauselijke

KLEINE OORZAKEN, GROOTE GEVOLGEN.

I.

In een der beknoordste bergstreken van Duitschland was een landgoed gelegen, dat door natuurschoon, uitmuntte en toebehoorde aan zekeren heer Werner.

De uitgestrektheid van dit goed was zeer aanzienlijk en de vruchtbaarheid van den grond liet niets te wenschen.

De eigenaar was reeds op jeugdigen leeftijd door de omstandigheden gedwongen een zelfstandig man te zijn; doch zijn karakter was zoo uitstekend, zijn inborst zoo binnelink, dat hij de ware man scheen om van dit goed een aardich paradijs te scheppen indien er althans hier op aarde van paradijzen sprake kan zijn. Werner was wat men noemt een binnelink mensch, toegerst met een levendige en scherpsinnige geest en scheen bestemd het leven met volle teugen te kunnen genieten. Zorgen kende hij niet; de natuur had hem met een krachtig lichaam bedeeld, en niets behoefde hij zich te ontzeggen, aangezien geene levens- of ontziende harstochten in zijn binnenste woedden.

Nochtaans mocht 't gezegd worden, dat Werner het leven genoot, maar eveneens was 't waar, dat hij nimmer de perken der tamelijkheid overschreed. Hij versmaadde het geenszins om in vroolijk gezelschap, waar geestig gesprek voorzat, den beker te doen rondgaan; pikante avonturen prikkelden hem, zooals zij elken jongen man prikkelden, wanneer zich daartoe een ongezochte gelegenheid aanbodt; hij bemindde, doch veroorde tevens het schoone geslacht in een woord: Frans

Werner was een jongeling, die op twintigjarige leeftijd het leven kon en mocht genieten.

Het jonglingsleven bood hem te veel afwisseling, te veel genot, dan dat hij op dien leeftijd er reeds ernstig aan gedacht had zich in den echt te begeven; de keuze onder de menigte schoneen, die zijn bezit benijdden, was dan ook zoo moeilijk; het denkbeeld, dat de rijke nalatenschap zijns vaders velen noopten om hem vriendelijker en voorkomender te hejgenen, dan zijne kennissen, die minder door de fortuin gezegend waren, bracht hem dikwijls in tweestrijd.

En wel was die tweestrijd gegrond. Toch kende hij onder de vele meisjes, met wie hij schier dagelijks omging, geene, die meer indruk op zijn gemoed maakte, dan .... Doch loopen wij de geschiedenis niet vooruit.

Op zekeren morgen — 't was in de laatste dagen van december — trad Werner, gehuld in zijn warmen kamerrök, zijne studeerkamer binnen, om, zooals hij steeds gewoon was te doen, zijne brieven en dagbladen in te zien. Met het welbehagen van een man zonder zorgen, zette hij zich in den zetel, die voor zijne schrijftafel was geplaatst en nadat hij eenen blik had geworpen door de outdooise vensterruiten, sprak hij in zichzelf:

— Prachtig, inderdaad prachtig; de sneeuw moet wel twee voet hoog liggen en nimmer kan zich eene betere gelegenheid voordoen, om de schimmels eens voor de slede te doen spannen. Waarlijk, 't is meer dan tijd, dat zij eens van stal komen; zo word-n anders te weelderig. Bovendien zou ik veel lust hebben om mejufvrouw Ernestine eens te gaan afhalen. ... Kom, ik zal heden eens naar Paulinenhof rijden, om een bezoek bij de familie Borghorst af te leggen.

Paulinenhof droeg nog altijd den naam, die er

door den eersten eigenaar aan gegeven was; nochtan was er van het eenmaal zoo aanklokkende landgoed weinig meer overgebleven. Het schoone had men opgeofferd om er eene fabriek te vestigen, die in den loop der jaren steeds meer en meer uitgebreid was geworden en waarvan thans de heer Ernst Julius Borghorst aan het hoofd stond. De chef van deze fabriek had een zoon, en eene dochter. Eerstgenoemde was aangezien men zich voornamelijk toelegde op den uit-oerhandel, naar overzeesche havens, dikwijls op reis, terwijl laatstgenoemde zich eerst sedert twee jaren in het ouderlijke huis bevond, na een tal van jaren open er beste instituten te hebben doorgebracht.

Het uiterlijk van Ernestine had geen der bekoorlijkheden, die een man bij eene eerste ontmoeting konden boeien. Hare gestalte was klein, haar lichaam zwak, haar gelaat was bleek, doch daarentegen waren hare oogen treffend schoon, en de geest, die er uit straalde zette a in het geheel eene levendigheid, eene innemenheid bij, die verloren ging wanneer men het gelaat afzonderlijk in zijn onderdelen beschouwde. Haar blik had echter geenszins dat verkwikkende en zelden slechts, ofschoon zij nauwelijks negentien jaren telde, plooidde haar moed zich tot een glimlach. Zij speelde piano, schilderde, sprak 't engelsch en 't fransch vloeiend, maar 't faalde haar aan die warmte van 't hert, die over alles een zonnigen gloei weet te werpen, die eene gave is der natuur, die men door kunstmiddelen niet verkrijgen kan.

Met Ernestine was het bewustzijn opgegroeid, dat zij eenmaal eene rijke nalatenschap zou erven, en ofschoon zij zich dan ook niet teeneemaal gevoelloos betoonde tegenover de hulde, haar door jonge mannen gebracht, beheerschte zij toch in zoodanige mate haar hert, dat zij nimmer lachte zonder te voren het effect te hebben berekend,

zoodat zij dikwijls plotseling van schijnbare vrolijkheid tot de meest koelheid kon overgaan. Haar geheel uiterlijk gaf duidelijk te kennen, dat zij van hem die hare gunst trachtte te verwerven, de meest mogelijke onderwerping verlangde.

Ondanks dit terugstootend karakter ontbrak het haar niet aan huldebewijzen en er deden zich minnaars in menigte op, die bereid waren om de eerste voorwaarden van echtelijk geluk ten offer te brengen aan het groote vermogen, dat Ernestine eenmaal zou verwerven.

Ook Werner behoorde tot die drom, ofschoon men althans hem niet kon beschuldigen, dat hij door laaghartige, zelfzuchtige beweegredenen werd aangezet. Hij was echter een groot voorstander van te schitteren en daarbij was hij niet zonder vergierigheid; 't denkbeeld was hem dan ook niet vreemd dat, wanneer hij zich met Ernestine in den echt verbond, bij beide zijne teugingen in grotere mate nog zou kunnen bevreemden, dan thans het geval was. Voor het overrige had hem het koude, terugstootende wezen teeneemaal gevoelloos gelaten en toch scheen het dat juist haar karakter, dat zoo zeer met het zijne verschilde, hem tot haar aantrok. Zoals 't vele gaat, meende ook Werner dat, wanneer hij eenmaal met Ernestine door den echt zou verbond-n zijn, het geene moeite hogenaamd zou zijn naar de hand te zetten en hare wenschen naar deze of gene zijde te doen overheelen.

Tot nu toe was Werner door den heer Borghorst allervoorkomendst ontvangen en zelfs had Ernestine jegens hem zich nimmer zoo terugstootend en koel getragen, als wel jegens andere het geval was. Ja, nu en dan had zij hem zelfs een lachje geschenken, dat haar werkelijk uit het hert scheen te komen, en dit bleef natuurlijk niet in gebreke op Werner indruk te maken.